

Brussel, 28 mei 2025

Geachte heer/mevrouw de volksvertegenwoordiger,

Wij hebben kennis genomen van het op 11 maart ingediende wetsvoorstel van mevrouw De Wits e.a. tot wijziging van het Strafwetboek met het oog op het opleggen van een aangifteplicht voor bepaalde strafbare feiten gepleegd tegen minderjarigen of kwetsbare personen.

Artikel 458bis van het Strafwetboek heft de geheimhoudingsplicht op voor de vele beroepen die het publiek hulp en zorg verlenen, in een reeks van strafbare feiten waarvan de lijst (seksuele misdrijven en delicten, doodslag, slagen en verwondingen, vergiftiging, beroven van voedsel, verwaarlozing, achterlating, mensenhandel, bekeringspraktijken) is uitgebreid tussen 2011 en 2023. Het huidige wetsvoorstel wil de mogelijkheid om te spreken vervangen door een verplichting om te spreken.

Hoewel we begrip hebben voor de legitieme bezorgdheid die leden van het Parlement ertoe heeft aangezet dit voorstel op te stellen, vragen we het te verwerpen omdat het een effect zou hebben dat haaks staat op de nagestreefde doelen.

Onze beroepsgroepen worden inderdaad geconfronteerd met talrijke situaties waarin de gevaren die mensen beleven niet onmiddellijk worden ontsluit en veelal slechts duidelijk worden onder dekking van het beroepsgeheim. Kortom, mensen praten er alleen over omdat ze weten dat er een kader van vertrouwelijkheid is dat het ontstaan van een vertrouwensrelatie heeft toegelaten, voldoende om tot ontsluiting te leiden. Het openbaren van deze gevaren zonder hun akkoord maakt een bijkomende traumatische inbreuk uit.

Zeker, het feit dat hulp- en zorgprofessionals op de hoogte worden gebracht van strafbare feiten die zijn gepleegd, op het moment waarop ze worden gepleegd of waarschijnlijk zullen worden gepleegd, brengt voor hen een beoordeling met zich mee wat betreft :

- 1/ het identificeren van de aard van het problematische en mogelijk criminele gedrag,
- 2/ het inschatten of er een juridische basis is die toelaat of verplicht het beroepsgeheim te doorbreken
- 3/ het zo nodig besluiten om de geheimhouding op te heffen door zich tot andere partijen te wenden, waaronder de rechtbank.

Dit beoordelingsproces, dat de verantwoordelijkheid inroept van de betrokken hulpverlener, biedt enige speelruimte om ervoor te zorgen dat, voor zover mogelijk, de

geheimhouding wordt opgeheven met toestemming van de betrokken persoon. In sommige gevallen is dit niet mogelijk of wenselijk. In andere gevallen laat dit toe secundaire victimisatie te voorkomen (de persoon kan zich “verraden” voelen door zorgen hulpverleners) en laat het de mogelijkheid open om een zorgverlenings- of hulpverleningsrelatie op te starten of verder te zetten¹.

De voorgestelde wet is bedoeld om een dubbelzinnigheid weg te nemen, maar gaat daarmee voorbij aan het hele “grijze gebied” waarin veel situaties zich bevinden. Het is die grijze zone die de personen ertoe brengt om een professional te raadplegen of in vertrouwen te nemen eerder dan zelf onmiddellijk de feiten aan te geven. De kwetsbare mensen voelen en weten vaak dat er iets verkeerd of abnormaals aan de hand is, maar ze zitten in die mate verstrikt in relationele en emotionele problemen of in de realiteit dat ze omwegen nemen om zich te kunnen uiten over hun moeilijkheden. In onze diensten zien we regelmatig mensen die zich presenteren met een symptomatisch probleem (een relatiestoornis, problematisch gedrag, een leermoeilijkheid, een eetstoornis, ...) dat een zwaarder probleem blijkt te maskeren en verbonden kan worden met verhalen over mishandeling of misbruik. Het is omdat onze diensten een veilige en vertrouwelijke ruimte aanbieden dat deze “grijze zone” kan worden geëxploreerd².

Als de mogelijkheid om zich uit te spreken een systematische verplichting wordt, bestaat het risico dat mensen die slachtoffer, dader of getuige zijn van een misdrijf gaan zwijgen of zelfs stoppen met het zoeken naar hulp en zorg. Dit zou 2 gevolgen hebben: de misdrijven zouden volledig onder de radar verdwijnen en de betrokkenen zouden niet langer de hulp of zorg krijgen die ze nodig hebben. Deze mensen zouden dan dubbel slachtoffer worden.

Door te proberen zaken op een radicale manier te verduidelijken, zou het wetsvoorstel precies tegenovergestelde en mogelijk rampzalige effecten kunnen hebben, ook voor het gerechtelijke werk dat net gebruikt wordt als bijkomende rechtvaardiging voor het voorstel.

Er moet ook worden opgemerkt dat artikel 458bis in 2011 werd ingevoerd naar aanleiding van het werk van de parlementaire commissie over de behandeling van seksueel misbruik en pedofilie in een gezagsverhouding, met name binnen de kerk. Het

¹ Deze argumenten zijn terug te vinden in het advies 237/21 dat in 2021 werd uitgebracht door de Commission de déontologie de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse inzake een voorstel van resolutie voor het parlement van de Franstalige gemeenschap dat in dezelfde richting ging als het huidige federale wetsvoorstel, wat online kan geraadpleegd worden : https://www.aidealajeunesse.cfwb.be/index.php?eID=tx_nawsecuredl&u=0&g=0&hash=8315298047f730007f127d2cfd491781a18af678&file=fileadmin/sites/ajss/upload/ajss_super_editor/237_Avis_Proposition_de_resolution_relative_aux_maltraitances_infantiles_et_en_particulier_Linceste_DEF_signe_LN.pdf

² Merk op dat de notie van de grijze zone wordt gedeeld door drie Vlaamse experts die een advies hebben geschreven dat samenvloeiende tot een opiniestuk over het huidige wetsvoorstel, op 4 april laatstleden verschenen in Knack : <https://www.knack.be/nieuws/belgie/maatschappij/van-meldrecht-naar-meldplicht-waarom-verplichte-melding-bij-geweld-een-risico-is/>

doel was om tegemoet te komen aan de bezorgdheid van parlementariërs over het beroepsgeheim, dat als dogmatisch werd ervaren. Die wet werd ingevoerd hoewel veel waarnemers toen al signaleerden dat het Strafwetboek in zijn huidige vorm al de mogelijkheid bood om het beroepsgeheim op te heffen in geval van nood.

De wetgever wilde het belang benadrukken van de mogelijkheid om in bepaalde situaties de geheimhouding op te heffen.

Sinds 2011 zijn er andere artikelen toegevoegd en is de werkingssfeer van artikel 458bis in 2012, 2014, 2016, 2018, 2022 en 2023 uitgebreid, zowel wat betreft de definitie van slachtoffers als de lijst van strafbare feiten die eronder vallen. Het lijkt ons niet uitgesloten dat ook in de toekomst de lijst nog verder wordt uitgebreid. In het licht van deze situatie zou de overgang naar een meldingsplicht een aanzienlijke impact hebben op de handelingsmogelijkheden van de diensten en zou het beroepsgeheim van zijn inhoud worden ontdaan, hoewel de auteurs van het wetsvoorstel zeggen dat ze het “kapitale belang” van het beroepsgeheim erkennen en “het zeker niet ter discussie willen stellen”.

Het hanteren van het beroepsgeheim is complex omwille van de complexiteit van de situaties die men aantreft. Het opzijschuiven van het beroepsgeheim zal die situaties zelf noch het omgaan ermee zeker niet vereenvoudigen.

Het beroepsgeheim vormt geen belemmering maar is daarentegen een instrument dat, door de onthullingen die het mogelijk maakt, ook de samenleving in staat stelt om kennis te verkrijgen over criminele handelingen en ze aan te pakken. Betrokkenen in de sociale en gezondheidszorg weten dit en het beroepsgeheim is al jaren een van hun belangrijkste punten van discussie en reflectie. Net als het Strafwetboek maken ook de deontologische codes zelf een afweging tussen de zwijgplicht en de plicht tot opheffing van het beroepsgeheim bij gevaar voor het individu.

We bevelen daarom aan om andere wegen te bewandelen. Zoals het verbeteren van de permanente vorming op vlak van het beroepsgeheim, het ondersteunen van de mensen die op het terrein werkzaam zijn om hen de mogelijkheid te geven om instanties te interpellieren die zich dagelijks met deze problematiek bezighouden:

beroepsorganisaties (Orde van geneesheren, Psychologencommissie, Commissies voor jeugdhulpverlening, federaties, enzovoort) en andere instanties zoals het Comité de Vigilance en Travail Social. De informatie over die instanties en over het beroepsgeheim, de doelstellingen en de limieten ervan, moet systematisch en permanent zijn.

Overigens bestaan er ruimtes voor uitwisseling tussen de verschillende actoren van de sociale sector, de gezondheidszorg, politie en justitie, niet door het georganiseerde overleg voorzien door artikel 458ter van het Strafwetboek, dat zich richt op specifieke dossiers, maar eerder ruimtes waarin de verschillende actoren uitleg geven over hun manier van werken, over wat hun professionele kader inhoudt (de kwestie van

geheimhouding geldt ook voor de politie en de rechterlijke macht, in andere vormen), om een beter inzicht te krijgen in elkaars werking en beter te bepalen in welke situaties, op welke tijdstippen en via welke modaliteiten het delen van informatie mogelijk en noodzakelijk is.

Het is door een dergelijke kennis en gedeelde kennis dat we zowel kwalitatief als kwantitatief tot verbetering kunnen komen.

Wij blijven tot uw beschikking om deze zaak verder te bespreken en hopen dat u een gunstig gevolg zal geven aan onze vraag.

Ondertussen verblijven wij hoogachtend,

Lijst met +3000 ondertekenaars in bijlage